

TAKAS ODASI İZAHNAMESİ

15 Mayıs 2026

İÇİNDEKİLER

TAKAS ODASI İZAHNAMESİ	3
AMAÇ	3
TANIM	3
1. TAKAS VE MUTABAKAT İŞLEMLERİNE İLİŞKİN ESASLAR	4
1.1 GENEL ESASLAR	4
1.2 TAKAS İŞLEMLERİ.....	4
1.3 MUHATAP BANKALARA BİLGİLERİN GÖNDERİLMESİ.....	6
1.4 PROVİZYON VE İADE İŞLEMLERİ	6
1.5 NETLEŞTİRME İŞLEMLERİ	9
1.6 MUTABAKAT İŞLEMLERİ.....	10
1.7 TAKAS MUTABAKAT SÜRESİ	11
1.8 PARA BİRİMİ	11
1.9 MUTABAKATIN KESİNLİĞİ.....	12
1.10 OLAĞANÜSTÜ DURUMLAR.....	12
2. SİSTEM İŞLEYİŞİ, YAZILIM VE DONANIMA İLİŞKİN ESASLAR	12
2.1 YAZILIM	12
2.2 DONANIM.....	13
2.3 KULLANICI PROFİLLERİ.....	13
2.3.1 Sistem Yöneticisi:.....	13
2.3.2 Banka Yöneticisi:	13
2.3.3 Banka Kullanıcısı:	13
3. DUYURULAR	13
4. GEÇİCİ MADDE	14

TAKAS ODASI İZAHNAMESİ

AMAÇ

Bu İzahnamenin amacı, çeklerin bankalar arasında fiziki olarak ibraz edilmeksizin hesaben ödenmesini sağlamak amacıyla kurulan elektronik çek takas sisteminin (sistem) işletim kuralları ile takas ve mutabakat işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

TANIM

“Banka”, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankacılık Yasası kurallarına uygun olarak Bankacılık lisansına sahip bankalar ile KKTC Merkez Bankasını anlatır.

1. TAKAS VE MUTABAKAT İŞLEMLERİNE İLİŞKİN ESASLAR

1.1 GENEL ESASLAR

1.1.1 Bankalar web servis ve web ara yüzü üzerinden sisteme erişerek işlemlerini gerçekleştirir.

1.1.2 Hamili tarafından tahsil edilmek amacıyla Banka şubelerine getirilen diğer Bankalara ait çeklere ilişkin bilgiler, takas odası aracılığıyla bu izahnamenin 1.2 maddesinde belirtilen usul ve esaslara göre elektronik ortamda muhatap Bankalara ibraz edilir.

1.2 TAKAS İŞLEMLERİ

1.2.1 Bankalarca, şubelerine çek hamilleri tarafından fiziken ibraz edilen çekler, elektronik ortamda muhatap bankaya ibraz edilmek üzere, takas paketlerine dâhil edilerek 1.7 maddesinde belirlenen süre içerisinde sisteme yüklenir.

1.2.2 Takas paketlerinde yer alacak bilgilerin Tablo-1'deki alan adları ve kısıtlamalara uygun olması gerekmektedir.

Tablo 1.

Alan Adı	Açıklama	Kısıtlama
Çek No	Banka tarafından verilen çek numarası.	Maksimum 20 karakter
Banka Kodu	Merkez Bankası tarafından verilmiş olan muhatap banka kodu.	Sabit uzunluk: 3 karakter
Şube Kodu	Muhatap bankanın şube kodu.	Sabit uzunluk: 4 karakter
Çek Hesap No	Muhatap bankadaki çeke ait hesap numarası.	Minimum: 8, Maksimum: 20 karakter
Lehdar Hesap No	Çeki fiziken ibraz eden banka müşterisinin hesap numarası.	Minimum: 8, Maksimum: 20 karakter
Miktar	Çek tutarı.	Minimum: 0.01, Maksimum: 9,999,999,999.99
Para Birimi	Para birimi kodu.	ISO 4217-3 karakter (TRY, USD, EUR, GBP)

1.2.3 Bankalar, sisteme yüklenecek herhangi bir çekleri olmasa bile boş takas paketini sisteme yükler.

1.2.4 Bankalarca sisteme yüklenen takas paketinin doğruluğunun, teyit servisi aracılığı ile kontrol edilmesi gerekmektedir. İşlemin hatalı sonuçlandığına ilişkin teyit raporu alındığında, takas paketi iptal edilir ve hatalı bilgiler, raporda yer alan hata mesajlarına uygun olarak düzeltilerek takas paketi sisteme tekrar yüklenir.

1.2.5 Takas paketinin doğruluğunun teyit edilmesini müteakip, görüntü paketi sisteme yüklenir.

1.2.6 Görüntü paketleri ile transfer edilecek görüntülerde çekin her iki yüzünün tamamı okunabilir ve renkli olacaktır. Takas sistemine eklenecek olan her çek JPEG formatında, minimum 300 DPI çözünürlükte ve en fazla 2 MB büyüklüğünde olmalıdır.

1.2.7 Sisteme yüklenen görüntü paketinin doğruluğu, teyit servisi aracılığı ile kontrol edilir. İşlemin hatalı sonuçlandığına ilişkin teyit raporu alındığında, görüntü paketi iptal edilir ve hatalı

bilgiler, raporda yer alan hata mesajlarına uygun olarak düzeltilerek görüntü paketi sisteme tekrar yüklenir.

1.2.8 Görüntü paketinin doğruluğunun teyidi alındıktan sonra paketlerin sisteme yüklenme işlemi sona erer. Ancak, takas paketi ve görüntü paketi yüklendikten sonra, yüklemenin başarılı olduğu sistemden teyit edilir.

1.2.9 Sisteme yüklenen takas ve görüntü paketleri 1.7 maddesinde belirtilen takas paketlerinin dağıtım saatinden sonra iptal edilemez.

1.3 MUHATAP BANKALARA BİLGİLERİN GÖNDERİLMESİ

1.3.1 Bankaların sisteme yükledikleri takas ve görüntü paketleri, takas odası sisteminde muhatap banka bazında birleştirilerek takas dağıtım paketi oluşturulur.

1.3.2 Bankalar, hazırlanan takas dağıtım paketlerini 1.7 maddesinde belirtilen saatten itibaren sistem aracılığıyla alırlar.

1.3.3 Takas dağıtım paketlerinin gün içinde sistemden alınmasından banka sorumludur.

1.4 PROVİZYON VE İADE İŞLEMLERİ

1.4.1 Bankalar, takas dağıtım paketi ile iletilen bilgileri, ilgili takas gününde 1.7 maddesinde belirtilen süreler içerisinde inceler ve provizyon işlemlerini sonuçlandırır.

1.4.2 Muhatap bankalarca, takas dağıtım paketi ile ibraz edilen ve herhangi bir nedenden dolayı ödenmesi mümkün olmayan çeklerin iade edilmesi için çek iade paketi oluşturularak sisteme yüklenir.

1.4.3 Çek iade paketinde, takas dağıtım paketinde yer alan bilgilerin yanı sıra, iade sebebine ilişkin aşağıda belirtilen iade kodlarından birinin bulunması gerekmektedir.

İADE KODU	İADE SEBEBİ
01	Yetersiz bakiye
02	Karşılıksız çek
03	İleri tarihli çek
04	İbraz süresi geçmiş çek
05	Yetersiz bakiye çekin karşılıksız mührü vurulmak amacıyla 15. iş günü dolmadan ibrazı
06	Yetkisiz imzalı çek
07	İmzasız ve/veya eksik imzalı çek
08	Polis raporu ile belgelenen kayıp/çalıntı çek
09	Mahkeme kararı olan çek
10	Hatalı para birimi olan çek
11	Çek numarası hatalı çek.
12	Hesap numarası hatalı çek.
13	Şube kodu hatalı çek
14	Çek bilgileri eksik/hatalı olan (tarih, hamil, tutar)
15	Gerçek kişi keşidecinin vefatı
16	Çek seri no daha önce kullanılmış
17	Görüntüsü yüklenmemiş veya okunamayan çek
18	Keşideci ve hamilin onayı ve İbraz eden bankanın talebi ile muamelesiz iade
19	Tahrifat yapılmış çek

1.4.4 Sisteme yüklenen çek iade paketinin doğruluğunun, teyit servisi aracılığıyla kontrol edilmesi gerekmektedir. İşlemin hatalı sonuçlandığına ilişkin teyit raporu alındığında, çek iade paketi iptal edilir ve hatalı bilgiler, raporda yer alan hata mesajlarına uygun olarak düzeltilerek çek iade paketi sisteme tekrar yüklenir. Çek iade paketinin doğruluğunun teyidi alındıktan sonra paketin sisteme yüklenme işlemi sona erer.

1.4.5 Bankaların sisteme yükledikleri çek iade paketleri, takas odası sisteminde banka bazında birleştirilerek çek iade dağıtım paketi oluşturulur.

1.4.6 Bankalar, çek iade dağıtım paketini 1.7 maddesinde belirlenen süre içerisinde sistemden alırlar.

1.4.7 Herhangi bir sebeple ödenmesi mümkün olmadığı için iade edilen çeklerin arkasına çekin fiziken ibraz edildiği banka şubesi yetkililerince ibraz tarihi (takas tarihi) yazılarak ve

- İade kodu 01 için “Yetersiz Bakiye-Tekrar İbraz Edilmesi”
- İade kodu 02 için “Karşılıksız Çek Ödenemez”

mührü basılması,

- Diğer iade sebepleri için ise iade sebebi yazılması

ve imzalanması gerekmektedir.

İade işlemlerinde uygulanacak mühür örnekleri:

İade Kodu: 01 Yetersiz bakiye için:

İbraz Tarihi: gg/aa/yyyy
Yetersiz Bakiye - Tekrar İbraz Edilmesi
..... Bankası Ltd./A.Ş. Şubesi

İade Kodu: 02 Karşılıksız çek için:

İbraz Tarihi: gg/aa/yyyy
Karşılıksız Çek - Ödenemez
..... Bankası Ltd./A.Ş. ... Şubesi

Diğer iadeler için:

İbraz Tarihi: gg/aa/yyyy
İade Sebebi:.....
..... Bankası Ltd./A.Ş. ... Şubesi

1.5 NETLEŞTİRME İŞLEMLERİ

1.5.1 İlgili takas gününe ait, Bankaların günlük çek işlemleri takas işlemleri icmalinde yer alır. İcmalde;

- Banka adı,
- Para birimi
- İade alınan çek adedi
- İade alınan çek toplam tutarı
- İade edilen çek adedi
- İade edilen çek toplam tutarı
- Gelen çeklerin toplam adedi
- Gelen çeklerin toplam tutarı
- Verilen çeklerin toplam adedi
- Verilen çeklerin toplam tutarı
- Bankanın toplam borcu
- Bankanın toplam alacağı
- Bankanın net bakiye

bilgileri bulunur.

Takas işlemleri icmaline sadece Merkez Bankası yetkilileri erişebilir. Bankalar bu icmale erişim yetkisine sahip değildir.

1.5.2 Takas odasınınca, takas paketlerinde yer alan çek bilgileri ile iade paketlerinde yer alan bilgilerin mutabakatı sağlanarak netleştirme işlemi gerçekleştirilir.

1.5.3 Takas odasınca, netleştirme işleminin bittiği an sonuçlar duyurulur ve ilgili takas gününe ait net borç veya alacak kalanlarını gösteren takas tasfiye varakaları oluşturulur. Bankalar kendilerine ait takas tasfiye varakalarını sistem üzerinden alırlar. Bankaların kendilerine ait takas tasfiye varakasinda, para birimi bazında;

Her bankadan,

- İade alınan çek adedi
- İade alınan çek toplam tutarı
- Gelen çeklerin toplam adedi
- Gelen çeklerin toplam tutarı

Her bankaya;

- Verilen çeklerin toplam adedi
- Verilen çeklerin toplam tutarı
- İade edilen çek adedi
- İade edilen çek toplam tutarı

ile

- Bankanın toplam borcu
- Bankanın toplam alacağı
- Bankanın net bakiye

bilgileri bulunur.

1.6 MUTABAKAT İŞLEMLERİ

1.6.1 Takas işlemleri icmaline göre oluşan bankalara ait genel borç ve alacak kalanları kesin olup, borçlu bankalar 1.7 maddesinde belirlenen son saate kadar yükümlülüklerini yerine getirirler.

1.6.2 Borç ve alacak kalanları, Bankaların Merkez Bankası nezdindeki mevduat hesaplarına borç ya da alacak olarak kaydedilir.

1.6.3 Mutabakat alacaklarının dağıtılabilmesi için, mutabakat borçlarının ödenmesi gerekmektedir.

1.6.4 Tüm yükümlülüklerin yerine getirilmesi halinde, belirlenen mutabakat son saati beklenmeden de alacaklar dağıtılabilir.

1.7 TAKAS MUTABAKAT SÜRESİ

Takas ve mutabakat işlemleri aşağıda belirtilen süreler/saatler içerisinde yerine getirilir. Gerekli olduğu durumlarda bu süreler Komite Başkanı tarafından değiştirilebilir.

İşlem	T Günü (Saat)
Takas Paketlerinin Gönderilmesi	<06:00
Takas Dağıtım Paketlerinin Gönderilmesi	(06:00-12:00)
İade Paketlerinin Gönderilmesi	<14:30
İade Dağıtım Paketlerinin Gönderilmesi	14:35
Mutabakat dosyasının gönderilmesi	14:45
Mutabakat Son saati	15:00

1.8 PARA BİRİMİ

Borçların ödenmesinde işlemlerin gerçekleştiği para birimi kullanılır.

1.9 MUTABAKATIN KESİNLİĞİ

Çek tutarının Bankalar arasında aktarımı amacıyla çek bilgilerinin takas paketleri ile sisteme aktarılmasını sağlayan Banka talimatının sisteme giriş anı, ilgili takas paketinin sisteme ulaştığı zaman olarak kabul edilir. Netleştirmenin tamamlanmasıyla birlikte, söz konusu transfer emri kesinleşir. Netleştirme sonrasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıklar, Takas Odası dışında, ilgili bankalar arasında karşılıklı mutabakat yoluyla çözümlenir.

1.10 OLAĞANÜSTÜ DURUMLAR

Kendisinden kaynaklanan herhangi bir olağanüstü durum nedeniyle elektronik ortamda paket gönderemeyen veya alamayan banka, takas ve görüntü paketlerini mesai saatleri içerisinde taşınabilir bellek ile Bankalar Birliği'ne iletebilir veya alabilir. Takas dağıtım paketi, iade paketi, iade dağıtım paketi ve takas işlemleri cetveli 1.7 maddesinde belirlenen süreler içerisinde Bankalar Birliği'ne iletebilir veya Bankalar Birliği'nden alınabilir.

2. SİSTEM İŞLEYİŞİ, YAZILIM VE DONANIMA İLİŞKİN ESASLAR

2.1 YAZILIM

2.1.1 Sisteme ilişkin tüm donanım ve altyapı bileşenleri, bu amaçla ayrılmış alanlarda olmak üzere Bankalar Birliği binasında bulundurulur. Sistem yönetimi, donanım bakım faaliyetleri ve sistem sürekliliğinin sağlanmasına yönelik tüm operasyonel kontroller Bankalar Birliği tarafından yürütülür.

2.1.2 Sistemde gerçekleştirilen tüm işlemlere ait veriler Komitenin belirlediği farklı bir yerde de yedeklenir.

2.1.3 Yazılıma ilişkin tüm teknik detaylar yazılımcı firma tarafından hazırlanan 'KKTC Elektronik Çek Takas Sistemi API Entegrasyon ve Kullanım Dokümanında' belirtildiği şekilde olacaktır (**Ek-1**).

2.2 DONANIM

Görüntü paketlerini oluşturmak için kullanılacak tarayıcılar 1.2.6 maddesinde belirtilen kıstasları karşılamalıdır.

2.3 KULLANICI PROFİLLERİ

Takas sisteminde belirlenen kullanıcı profilleri aşağıdaki gibidir.

2.3.1 Sistem Yöneticisi: Komite tarafından belirlenir ve banka yöneticilerini sisteme tanımlar.

2.3.2 Banka Yöneticisi: Banka kullanıcılarının belirlenmesinden sorumludur, işlem yapmaya yetkili çalışanlarının kimlik ve iletişim bilgilerini Sisteme yükler.

2.3.3 Banka Kullanıcısı: Günlük takas işlemlerinin yürütülmesinden, bankanın takasa göndereceği / iade edeceği çek bilgilerinin ve görüntülerinin hazırlanmasından ve kendilerine sağlanan arayüz uygulamasının kullanımından sorumludur.

3. DUYURULAR

İzahname kapsamında yer alan hususlara ilişkin detaylar ve değişiklikler Komite tarafından duyurulur.

4. GEÇİCİ MADDE

Sistem geçişinden önce müşterilerce ibraz edilen ve banka kayıtlarında siyah-beyaz ve/veya gri tonlamalı olarak bulunan çek görüntüleri için 31 Temmuz 2026 tarihine kadar madde 1.2.6'da öngörülen renkli görüntü şartı aranmaz.